

รูปแบบการบริหารนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร*

A Learning Innovation Management Model to Improve the Student Quality in Basic Educational Institutions in Remote Highland Areas

¹วิเชียร นันตะ และ จิติมา วรณศรี

¹Wichian Nanta and Jitima Wannasri

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Education, Naresuan University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: wichian64@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร วิจัยดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องที่ใช้ คือ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ ตามลำดับ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ แหล่งข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 60 คน และครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ จำนวน 60 คน รวมจำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 3.1) ผู้บริหารสถานศึกษา 3.2) ครูผู้สอน 3.3) วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ 3.4) แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4.1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา 4.2) การออกแบบและสร้างนวัตกรรม 4.3) การทดลองใช้นวัตกรรม 4.4) การประเมินผลการใช้นวัตกรรม 4.5) การสะท้อนผลและการเผยแพร่ องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหาร; นวัตกรรมจัดการเรียนรู้; สถานศึกษา; พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

Abstract

The research article aimed at developing a learning innovation management model to improve student quality in educational institutions in remote highland areas. The study was divided into three steps: 1) Investigating components and guidelines for learning innovation management to improve student quality in educational institutions in remote highland areas. This step involved studying related documents and research, exploring three schools with best practices, and conducting interviews with five experts. The tools used included an information recording form and an interview form; 2) Creating and examining the propriety of a model. The data source included ten experts, and the tools used were a form for checking the propriety of the model; and 3) Evaluating the feasibility and utility of a model. The key informants involved 60 school administrators and 60 heads of academic affairs department. The tools used were forms evaluating the feasibility and utility of a model. The obtained data were analyzed by mean and standard deviation.

From the study, the following results were found: A learning innovation management model to improve student quality in educational institutions in remote highland areas consists of six components: 1) principles; 2) objectives; 3) inputs, which include 3.1) administrators, 3.2) teachers, 3.3) an organizational culture conducive to the development of learning management innovation, and 3.4) learning resources, media, and technology; 4) the process of developing the learning management innovation, which includes 4.1) analyzing problems, 4.2) designing and creating innovation, 4.3) experimenting with innovation, 4.4) evaluating the use of innovation, and 4.5) reflecting and propagating; 5) student quality; and 6) success factors. This developed management model has been evaluated as having the highest level of propriety and feasibility.

Keywords: Management; Learning Management Model; Educational Institutions; Remote Highland Areas

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงการเป็นนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการจัดการและให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนวัยเรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ จึงได้ประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม Office of the Basic Education Commission (2021) ได้กำหนดการเรียนรู้ของเด็กไทยควรมีทักษะในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

อย่างมีเหตุผลและมีวิธีคิดที่ถูกต้อง ดังนั้น สถานศึกษาทุกระดับควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้ได้ เพื่อให้เด็กไทยก้าวทันความเจริญรุ่งเรือง ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีและแข่งขันในระดับนานาชาติได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษา มาแล้ว 1 ทศวรรษแต่กลับพบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จาก Independent Commission for Education Reform (2020) กล่าวถึงสถานการณ์ในภาพรวมของระบบการศึกษาไทยในท่ามกลางบริบท การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ระบบการศึกษาประสบปัญหาในด้านการบริหารหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้ ส่งผลให้คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และสอดคล้องกับ Susarat (2010) ที่ได้กล่าวถึงอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เด็กไทยขาดการเรียนรู้หลายประการ เริ่มตั้งแต่การรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวิธีการสอน เพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ครูขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมทักษะการคิดให้กับ ผู้เรียน ตลอดจนหลักสูตรไม่สามารถสร้างเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนคิดได้ ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยวิธีจดจำ และท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์เนื้อหาสาระในสิ่งที่เรียนรู้ไป

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก โดยครู จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่สอน เพราะการจัดการเรียนรู้มีหลายระดับ และจะต้องพัฒนา ทักษะจากขั้นต่ำไปสู่ระดับสูงตามศักยภาพ และพัฒนาการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันสอดคล้องกับแนวคิด Khammanee (2020) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาถือว่าการจัดอยู่ในชั้นความคิดรวบยอดอย่างใช้ เหตุผลเป็นรูปธรรม เด็กสามารถเรียนรู้และจำแนกสิ่งต่าง ๆ เป็นรูปธรรมได้ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ ครูต้องสามารถนำเครื่องมือและกิจกรรมต่าง ๆ ไปใช้ในการพัฒนาการคิดให้ เหมาะสม รู้จักสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิด อย่างอิสระ ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนบนพื้นฐานของเหตุผล

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ด้านความรู้ ทักษะ การดำรงชีวิต ให้เป็นคนเก่ง ดีและ มีความสุข จึงถือเป็นอีกหนึ่งภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ต้องริเริ่มดำเนินการให้เกิดขึ้น เพื่อการก้าวขึ้น สู่การเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงเพื่อยกระดับคุณภาพให้ทัดเทียม อารยประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะแข่งขันในห้วงการของตนเองสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง กับ Aungkananuwat (2020) ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของ องค์กร มีการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยหลายประการที่เสริมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเรื่องของบุคลากร เพราะนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เกิดขึ้นมาได้ ก็เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ของคนในองค์กร จึงควรมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อยกย่อง ผู้ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร การเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ และการ ทำงานในองค์กรที่เอื้อต่อการคิดค้นสิ่งใหม่ขึ้นมา ถือเป็นปัจจัยสำคัญขององค์กรนวัตกรรมการเรียนรู้ ทำให้ ทุกคนในองค์กรร่วมแรงร่วมใจกันที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้ขึ้นมา และนวัตกรรมการ ศึกษาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ และจำเป็นในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่และการเปลี่ยนแปลง ของโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ไปปรับใช้กับการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และสรรค์สร้างสิ่งใหม่ในการจัดการเรียนรู้สู่การเป็นองค์กรแห่งคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย

1.1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือในการวิจัย คือ ตารางวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2565 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ จำนวน 3 คน จาก 3 โรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

1.3 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จากการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์กำหนด ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาเอกขึ้นไปทางการบริหารการศึกษา มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไปและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารระดับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย

2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยนำข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหาร

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร
ในขั้นตอนที่ 1 ศึกษารูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร แหล่งข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์
ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
บนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบตรวจสอบ
ความเหมาะสมของร่างรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการ
จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 60 คน และครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ จำนวน 60 คน รวมจำนวน 120 คน โดยการเลือก
แบบเจาะจงจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 60 แห่ง ในจังหวัดภาคเหนือ
ตอนบน 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน ลำปาง แม่ฮ่องสอน และพะเยา จังหวัดละ 10 โรงเรียน
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1
หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ พัฒนา
นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน และ องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จ
ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา 2) หลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง ให้บุคลากรแสดงศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างสูงสุด
3) หลักการบริหารโดยใช้การมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่าย และ 4) หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
เพื่อคุณภาพของผู้เรียนในชุมชนบนพื้นที่สูง

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
ให้ตรงความต้องการของผู้เรียน 2) เพื่อส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู และเพิ่มประสิทธิภาพ
การจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถสร้างสรรค์ผลงานการจัดการเรียนรู้ มาใช้ในการแก้ไข
และ 4) เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับผู้เรียน บนพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร

1.3 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณลักษณะดังนี้ 1) มีความคิดสร้างสรรค์
เป็นผู้นำในการพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา 2) มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการ สามารถให้คำแนะนำในการพัฒนา
นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ได้ 3) ผู้บริหารเป็นผู้นำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารงาน 4) ผู้บริหารสถานศึกษา
ส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน และ 5) ผู้บริหารจัดงบประมาณสนับสนุน
ตลอดจนให้การช่วยเหลือ แนะนำครูอย่างต่อเนื่อง 2. ครูผู้สอน มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) ครูมีความรู้และทักษะ
สามารถสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ได้ 2) ครูสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดประสบการณ์
ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 3) ครูสามารถใช้เทคโนโลยี ในการสร้างบทเรียนสื่อการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ

ที่หลากหลาย และ 4) ครูผู้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู และมีความรักเมตตาต่อผู้เรียน 3. วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 2) จัดกิจกรรม (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้มี Best Practice เครือข่ายโรงเรียนบนพื้นที่สูง และ 3) การสร้างขวัญกำลังใจให้ครูผู้สร้าง และใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 4. แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี ดังนี้ 1) มีการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติรอบตัวผู้เรียน 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ได้ทั่วโลก 3) ครูมีความเข้าใจและใช้สื่อออนไลน์ เพื่อการจัดการเรียนรู้ได้ และ 4) พัฒนาระบบเทคโนโลยีในสถานศึกษาให้สะดวกต่อการใช้งานและเข้าถึงมีประสิทธิภาพ

1.4 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหา ดังนี้ 1) สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ 2) แต่งตั้งคณะดำเนินงานการขับเคลื่อนนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน 3) วิเคราะห์บริบทสถานศึกษาจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ และ 4) เรียงลำดับปัญหาและความต้องการในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวทางการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ 2) ออกแบบและสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้นวัตกรรม ดังนี้ 1) การนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ทดลองใช้ในชั้นเรียน 2) สังเกตผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะใช้นวัตกรรมกับผู้เรียน และ 3) นิเทศติดตามการทดลองใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้ นวัตกรรม ดำเนินการดังนี้ 1) ครูควรประเมินผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ กับผู้เรียนในชั้นเรียน 2) สอบถามความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน 3) รวบรวมข้อมูลสรุปผลการใช้เพื่อปรับปรุง และพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และ 4) ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูผู้นำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ไปใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลและการเผยแพร่ ดังนี้ 1) ครูร่วมกันถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 2) เก็บรวบรวมนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นคลังนวัตกรรม และ 3) เผยแพร่นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ต่อสถานศึกษาอื่น และสาธารณะ

1.5 คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตในชุมชนบนพื้นที่สูงได้ 3) มีทักษะในการประกอบอาชีพ และ 4) มีสมรรถนะตามหลักสูตร

1.6 ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับครูในการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 2) สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการตระหนักถึงความสำคัญ 3) การช่วยเหลือและสนับสนุน การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต้นสังกัด และ 4) มีผู้นำสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area Based)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าภาพรวมของรูปแบบ และองค์ประกอบของรูปแบบส่วนใหญ่มีความเหมาะสม สอดคล้องและเชื่อมโยงกันแล้ว แต่ให้ปรับข้อความในแต่ละองค์ประกอบให้มีความชัดเจน กระชับ เพื่อให้สามารถสื่อถึงความหมายได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ผลการวิจัย ดังตารางที่ 1

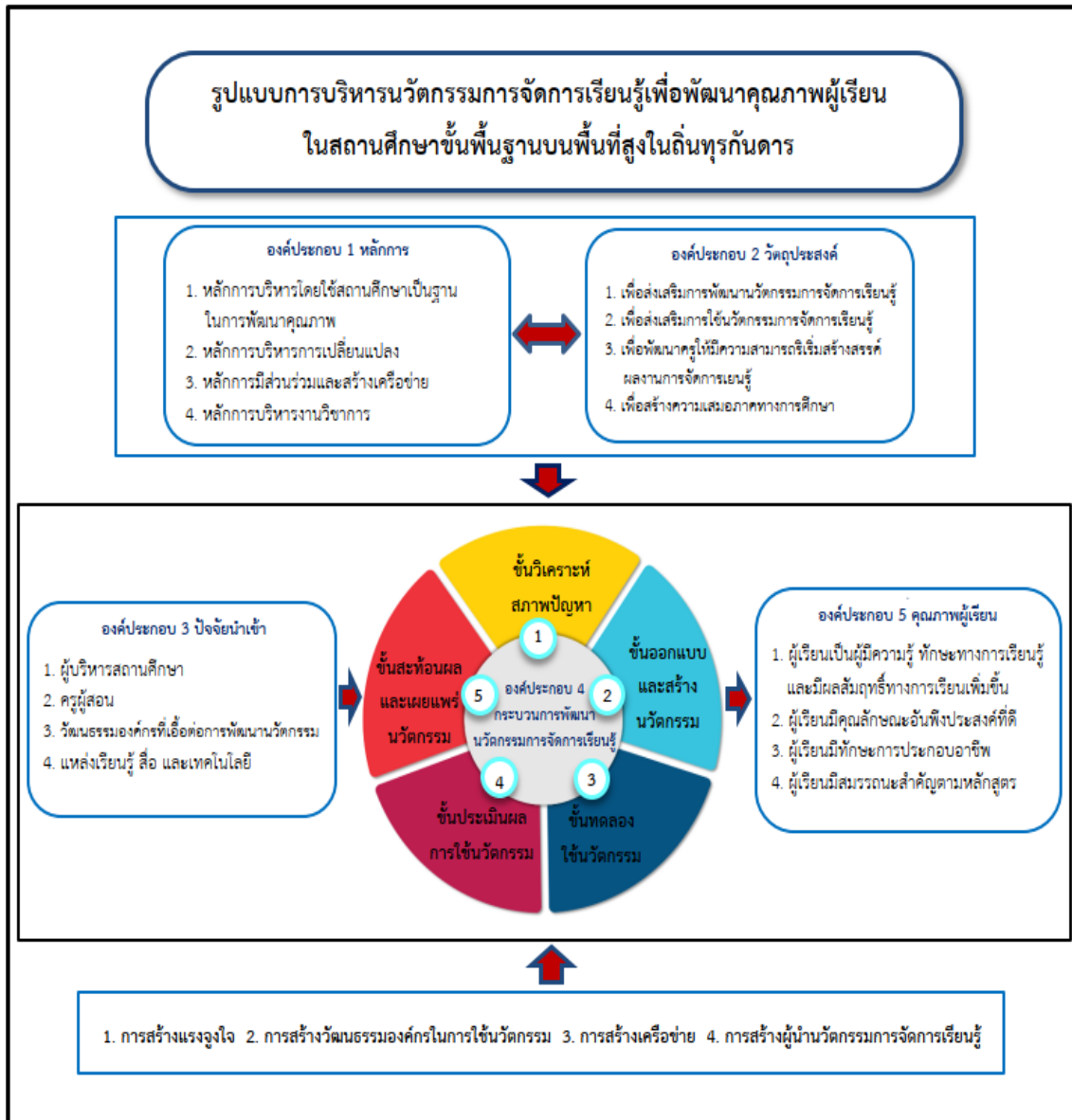
ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยภาพรวม

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผล ประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
องค์ประกอบ 1 หลักการ	4.72	0.50	มากที่สุด	4.73	0.57	มากที่สุด	ผ่าน
องค์ประกอบ 2 วัตถุประสงค์	4.76	0.47	มากที่สุด	4.83	0.42	มากที่สุด	ผ่าน
องค์ประกอบ 3 ปัจจัยนำเข้า	4.48	0.69	มาก	4.84	0.43	มากที่สุด	ผ่าน
องค์ประกอบ 4 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้	4.46	0.69	มาก	4.49	0.75	มาก	ผ่าน
องค์ประกอบ 5 คุณภาพผู้เรียน	4.80	0.52	มากที่สุด	4.83	0.42	มากที่สุด	ผ่าน
องค์ประกอบ 6 ปัจจัยความสำเร็จ	4.76	0.50	มากที่สุด	4.86	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
ภาพรวม	4.66	0.56	มากที่สุด	4.76	0.51	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) และผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน และ องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จ ดังปรากฏในภาพที่ 1

Picture 1: Learning Innovation Management Model to Improve the Students' Quality of Basic School in High Areas and Wilderness

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามกรอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาขององค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พบว่า องค์ประกอบที่ 1 หลักการ จำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะจำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ร่วมกับหลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง ให้สถานศึกษาสามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลงตามสภาวะการที่เปลี่ยนของโลก ในยุคปัจจุบันให้ได้ สอดคล้องกับ Wannasri (2023) ที่วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการนวัตกรรมของ

สถานศึกษา ที่พบว่าในด้านหลักการที่ใช้เพื่อบริหารจัดการนวัตกรรมของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น ควรยึดหลักในการบริหารความเปลี่ยนแปลงร่วมกับหลักการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยมี ผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือระหว่างโรงเรียนบนพื้นที่สูงเช่นเดียวกัน บนพื้นฐานของหลักการบริหารแบบงานวิชาการที่มุ่งไปสู่ ผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียนในชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัย Sombunsin (2021) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่า มีหลักการในการบริหาร นวัตกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงกับ สถานศึกษาอื่น ๆ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ พบว่า จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่ส่งเสริมความเสมอภาค ทางการศึกษาให้กับผู้เรียน บนพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ทั้งนี้เป็นเพราะผู้เรียนกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่บนภูเขา ที่การ คมนาคมไม่สะดวก อีกทั้งครอบครัวส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรและมีฐานะยากจน ทำให้ผู้เรียนมักขาด โอกาสทางการศึกษา จึงต้องส่งเสริม และพัฒนาครูที่มีคุณภาพเข้าไป เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมจากสื่อ และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่ครูพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Tangkunan (2020) ที่กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าต้องมุ่งเน้นให้เด็กทุกคนมีโอกาสเข้าถึง และได้รับโอกาส ทางการศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ตามความแตกต่าง ของเด็กแต่ละคน

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญนั้นก็คือนักวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารต้องเป็นแกนนำในการ พัฒนาสถานศึกษา สนับสนุนครูทั้งในด้านความรู้ สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้บริหารจึงควรเป็นบุคคลที่มีความคิด สร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการ สามารถให้คำแนะนำ ส่งเสริมการใช้ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ของครูได้ ใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน ตลอดจนพัฒนาบรรยากาศในองค์กรให้เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และครูที่ต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ ครูจึงควรมีความรู้และทักษะ สามารถสร้างนวัตกรรมจัดการ การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของผู้เรียน และบูรณาการแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ รอบตัวผู้เรียนสู่การออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ได้ ทั่วโลก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Chansila (2018) ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยนำเข้า ด้านบุคคลในการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงว่า ต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถเชื่อมโยงการบริหารกับบริบทของชุมชนได้ และต้องมีครูผู้สอน ที่มี ความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ อีกทั้งเป็นนักบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในท้องถิ่นกับศาสตร์ ความรู้ได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับ Wannasri (2020) ที่ได้เสนอปัจจัยนำเข้าของการพัฒนานวัตกรรมการ จัดการการเรียนรู้ว่า ต้องมี ผู้นำ ก็คือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม นำพาครูและ บุคลากรในการสร้างนวัตกรรม และมีครูและบุคลากร ที่ต้องมีความรู้และเจตคติที่ดีต่อการพัฒนานวัตกรรม

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ต้องมีทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหา ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและสร้างนวัตกรรม ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ นวัตกรรม ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้นวัตกรรม และขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลและการเผยแพร่ ทั้งนี้ เป็นเพราะการจะพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินการที่เป็นระเบียบ เป็นขั้นเป็น ตอน สอดคล้องกับ Wannasri (2018) ที่ได้เสนอแนวทางในพัฒนานวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาและการ ขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่การปฏิบัติ เป็นการนำนวัตกรรมไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อการแก้ปัญหาเกี่ยวกับระบบงาน ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนดำเนินการสำคัญ 4 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ 1) เตรียมการ เป็นการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรม เช่น การจัดสรรสื่อ

เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ การจัดทีมงาน การมอบหมายงาน ปฏิทินการทำงาน การสื่อสารกับทุกฝ่ายเพื่อสร้างความตระหนักและสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน ทำให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันได้ 2) ปฏิบัติการใช้นวัตกรรม เป็นการลงมือปฏิบัติใช้นวัตกรรมตามแนวทางที่กำหนด ตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผน 3) นิเทศติดตาม เป็นการติดตามให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ใช้นวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพตามที่คาดหวัง ดำเนินการโดยผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและ 4) สะท้อนผลเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนว่าการใช้นวัตกรรมเกิดผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด สิ่งใดที่เป็นอุปสรรค ข้อบกพร่องที่ควรดำเนินการแก้ไขเพื่อให้เกิดผลที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการสะท้อนผล และประเมินความสำเร็จของการใช้นวัตกรรม โดยสามารถเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายตามความเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถด้านการอ่านออก เขียนได้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่เรียนรู้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตในชุมชนบนพื้นที่สูงได้ มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร ทั้งทักษะในการคิด สร้างสรรค์ผลงาน และมีความรักในถิ่นฐานบ้านเกิด สอดคล้องกับ Chansila (2018) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านผลผลิตคุณภาพผู้เรียนของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารว่า 1) นักเรียนต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา 2) นักเรียนต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถเผชิญปัญหาและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโลกได้ 3) นักเรียนต้องมีความรู้และทักษะในการประกอบสัมมาอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม 4) นักเรียนต้องสามารถเลือกใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน 5) นักเรียนต้องมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย และ 6) นักเรียนต้องสามารถพึ่งพาตนเองและมีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนาชุมชนและประเทศ และสอดคล้องกับ Office of the Education Council (2019) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติพ.ศ. 2561 อันเป็นเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นผู้เรียนรู้ คือผู้มีความพากเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวให้ทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต 2) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้ที่มีทักษะทางปัญญา มีทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความฉลาดทางดิจิทัล มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ และ 3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จ จำเป็นที่ผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจให้กับครู และสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการตระหนักถึงความสำคัญ ในการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยเหลือและสนับสนุน การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดภาคีเครือข่ายทางการศึกษา และมีผู้นำการสร้าง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่เป็นแบบอย่างโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area Based) ทั้งนี้เพราะ การสร้างแรงจูงใจ เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญอย่างในการบริหาร เพราะจะอยู่รอดและเจริญเติบโตขึ้นได้ ก็ด้วยแรงจูงใจนับเป็น ปัจจัยที่ 5 สำหรับการบริหาร นอกจากนั้นการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน ก็เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมกำหนดเป้าหมาย ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ สอดคล้องผลการวิจัยของ Junkrapor, and Chienwattanasook (2019) ที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนานวัตกรรมในองค์กร โดยพบว่ามี 6 ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน 2) โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม 3) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 4) การมีส่วนร่วมใน นวัตกรรม 5) บรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และ 6) องค์กรแห่งการเรียนรู้และการถ่ายทอดที่เป็น ปัจจัยพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร มีปัจจัยความสำเร็จด้านผู้บริหารส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับครูในการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และผู้บริหารเป็นผู้สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการตระหนักถึงความสำคัญ และใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การช่วยเหลือและสนับสนุน การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดภาคีเครือข่ายทางการศึกษา และองค์กรเอกชนรวมทั้งการมีผู้นำการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area Based) สอดคล้อง Morakul (2017) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรนวัตกรรม โดยมีปัจจัยความสำเร็จ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) ภาวะผู้นำ 4) บรรยากาศองค์กร 5) การทำงานเป็นทีม 6) โครงสร้างองค์กร และ 7) วัฒนธรรมองค์กร และ Wannasri (2020) เสนอปัจจัยความสำเร็จที่ช่วยสนับสนุนใช้ขับเคลื่อนนวัตกรรมในสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ดังนี้ 1) การเสริมแรงเป็นปัจจัยที่กระตุ้น ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีขวัญกำลังใจในการพัฒนานวัตกรรม 2) เครือข่าย เป็นบุคคลหรือองค์กรทั้งในและนอกชุมชน และขับเคลื่อนนวัตกรรมในสถานศึกษา โดยที่ ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พบว่า ผลการประเมินความเป็นได้ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะคุณภาพผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาองค์กรรวม และคุณภาพผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของการศึกษา และเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 42 ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ในขณะที่องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการนั้นมีขั้นตอนในการดำเนินการที่ละเอียดหลายขั้นตอน อาจต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการดำเนินการให้ครบถ้วน จึงถูกประเมินว่ามีความเป็นไปได้ต่ำกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ก็ยังคงต้องอาศัยองค์ประกอบด้านกระบวนการพัฒนา อันประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัญหา การออกแบบและสร้างนวัตกรรม การทดลองใช้นวัตกรรม การประเมินผลการใช้นวัตกรรม และการสะท้อนผลและการเผยแพร่ เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถตรวจสอบปรับปรุงพัฒนานวัตกรรมได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Aiyara, and Wannasrm (2021) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสู่โรงเรียนนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ซึ่งพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการสู่โรงเรียนนวัตกรรม ก็ประกอบด้วยด้านกระบวนการ ที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงกันของรูปแบบอันจะนำไปสู่การบริหารจัดการแห่งนวัตกรรมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

ในขณะที่ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยความสำเร็จที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ การส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารให้กับครูในการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำในสถานศึกษา การที่ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ จึงส่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร รวมไปถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการตระหนักถึงความสำคัญในการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การสร้างเครือข่าย ขอความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ภาคีเครือข่ายทางการศึกษา และองค์กรเอกชน รวมทั้งการสร้างผู้นำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ก็ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mang-ana, and Junsira

(2015) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการกระตุ้นทางปัญญาของครู ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ของครู ทำให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ และเต็มสมรรถนะอย่างสูงสุด ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขององค์กรทั้งระบบ รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบอื่น ๆ ในรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารนั้นมีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากกว่า อีกทั้งมีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ที่มากกว่าด้วย จึงทำให้องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์ต่ำลงมามากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sombunsin (2021) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการนวัตกรรมการบริหารในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และพบว่าองค์ประกอบด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์สูงกว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการนวัตกรรมการ

สรุป

การวิจัยรูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร สามารถสรุปผลได้ว่า องค์ประกอบและแนวทางการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบที่เชื่อมโยง สอดคล้องกัน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ หลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง หลักการบริหารโดยใช้การมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่าย และหลักการบริหารวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หลักการเหล่านี้ถือเป็นฐานการคิดในการวางกรอบของรูปแบบ เพื่อมุ่งให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบในองค์ประกอบที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย 4 ข้อ คือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถสร้างสรรค์ผลงานการจัดการเรียนรู้ และเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายของรูปแบบที่ต้องดำเนินการให้บรรลุผล โดยต้องอาศัยองค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า ทั้ง 4 อย่างนั้นก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน วัฒนธรรมองค์กร และแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนป้อนเข้าสู่ระบบนี้ ผ่านการดำเนินการที่เป็นขั้นเป็นตอน ตามองค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนานวัตกรรม ทั้ง 5 ขั้น ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัญหา การออกแบบและสร้างนวัตกรรม การทดลองใช้นวัตกรรม การประเมินผลการใช้นวัตกรรม และการสะท้อนผลและเผยแพร่นวัตกรรม ซึ่งจะส่งผลโดยตรงไปยัง องค์ประกอบที่ 5 คุณภาพผู้เรียน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ การอ่านออก เขียนได้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และด้านสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร และท้ายที่สุดในการจะนำรูปแบบนี้ไปปรับใช้ให้บรรลุตามเป้าหมายได้นั้น ก็จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จที่ประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจจากผู้บริหารให้กับครู การสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการตระหนักถึงความสำคัญ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน และการสร้างผู้นำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นแบบอย่าง

โดยองค์ประกอบทั้ง 6 ส่วนที่สัมพันธ์สอดคล้องกันนี้ ทำให้รูปแบบการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารมีความเหมาะสม และมีผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 องค์ประกอบด้านหลักการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลให้แนวทางการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร มีความชัดเจนและตรงตามความต้องการของผู้เรียนและศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

1.2 องค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านผลลัพธ์หรือเป้าหมายเกี่ยวกับสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวันภายใต้บริบทที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารเครือข่ายนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษานขนาดเล็ก

2.2 ควรศึกษาวิจัยการบริหารนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูในสถานศึกษา

References

- Aiyara, A., & Wannasrm, J. (2021). A Management Model to Innovative School under the Office of the Secondary Educational Service Area. (Doctoral Dissertation). Naresuan University. Phitsanulok.
- Aungkananuwat, P. (2020). *Factors Affecting Employee's Innovation Behavior in Tisco Financial Group Public Company Limited*. (Master's Thesis). Srinakharinwirot University. Bangkok.
- Chansila, W. (2018). *Management of Schools in Remote Highland Areas*. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing 3.
- Independent Commission for Education Reform (2020). *Education Reform Plan*. Retrieved November 7, 2023, from <http://nscr.nesdc.go.th/>
- Junkrapor, M., & Chienwattanasook, K. (2019). Establishing an Innovative Organization to Drive towards the Organizational Excellence. *Executive Journal*, 39(1), 52-66.
- Khammanee, T. (2020). *Proactive Learning Management Based on Proactive Competencies*. Bangkok: Office of the Education Council.
- Mang-ana, S., & Junsira, V. (2015). *Leadership of Basic Education School Administrators in Remote Highland Areas*. (Doctoral Dissertation). Naresuan University: Phitsanulok.
- Morakul, R. (2017). *A Factor Analysis of Innovative Organization of School in the Basic Education*. Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Rajabhat University.

- Office of the Basic Education Commission. (2021). *Manual for Screening Criteria for Schools Located in Special Areas (School in High Mountain Areas in the Wilderness)*. Bangkok: Office of Basic Education Policy and Planning.
- Office of the Education Council. (2019). *Proactive Competency-Based Learning Management*. Nonthaburi: 21st Century.
- Sombunsin, N. (2021). *A Management Model of Administrative Innovation in School*. (Doctoral Dissertation). Naresuan University. Phitsanulok.
- Susarat, P. (2010). *Development of Thinking*. Bangkok: 9119 Printing techniques.
- Tangkunanan, P. (2020). *Academic Administration in School for Sustainable Development*. (2nd ed.). Bangkok: Min Service Partnership Limited.
- Wannasri, J. (2018). *How to Create Organizational Innovation: The Role of Leaders*. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing 3.
- _____. (2020). *Innovation for Educational Institution Development*. (3rd ed.). Phitsanulok: Rattanasuwan Printing 3.
- _____. (2023). *Management towards Quality of Students and Educational Institutions*. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing 3.